Ц73

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

ЦІСАРУК Віталій Юрійович

УДК 378.62 : 674.049.3

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

13.00.02 – теорія та методика навчання технологій

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2013

9149
НБ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
ОРШАНСЬКИЙ Леонід Володимирович
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка,
завідувач кафедри методики трудового і професійного
навчання та декоративно-ужиткового мистецтва

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ТИМЕНКО Володимир Петрович
учений секретар Відділення професійної освіти і освіти
дорослих НАПН України

кандидат педагогічних наук, доцент
Лєбєдєв Дмитро Вікторович
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
доцент кафедри теорії і методики професійної підготовки

Захист відбудеться «22» лютого 2013 р. о 14 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано 21 січня 2013 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради **М.П. Малежик**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасні вимоги та завдання освітньої галузі „Технології" щодо виховання творчої особистості з високим рівнем естетичної культури актуалізують проблеми, пов'язані з відповідною художньо-трудовою підготовкою вчителів технології, які повинні мати розвинені творчі здібності й естетичний смак, досконало володіти предметним матеріалом, на фаховому рівні розв'язувати навчально-виробничі завдання, віднаходити оптимальні шляхи та засоби вдосконалення творчої проектно-технологічної підготовки школярів у галузі декоративно-ужиткового мистецтва.

Навчання майбутніх учителів технологій різним видам декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема художньої обробки деревини, уможливлює розвиток їхньої естетичної і технологічної культури, сприяє творчому розвиткові, успішній самореалізації та соціалізації у студентському середовищі, формуванню професійної компетентності. Крім цього, майстерне володіння різними техніками і технологіями художнього деревообробництва та методикою їх навчання забезпечує необхідну соціальну захищеність майбутнього педагога, його конкурентоспроможність на ринку праці. Звідси, ефективність процесу навчання школярів різних видів художньої обробки деревини залежить від високого рівня спеціальної художньо-трудової та методичної підготовки майбутнього вчителя технологій до здійснення такої творчої діяльності в умовах загальноосвітньої школи.

У практиці педагогічних вищих навчальних закладів (ВНЗ) накопичено значний досвід професійної підготовки вчителя технологій за металообробним і деревообробним профілями. Разом з тим, ґрунтовний аналіз шкільної практики засвідчує, що більшість учителів не повною мірою реалізують завдання освітньої галузі „Технології", адже мають низький рівень естетичної культури, набутих мистецтвознавчих знань, художньо-трудових умінь, не враховують особливості проектно-технологічної діяльності школярів, зміст занять розробляють без урахування дидактичних і виховних принципів, не використовують раціонального поєднання традиційних й інноваційних форм і методів навчання, недостатньої уваги приділяють творчому розвиткові учнів у галузі декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема художнього деревообробництва. Цей аналіз дозволив констатувати, що психолого-педагогічна, методична, загальнотехнічна, художньо-конструкторська та проектно-технологічна підготовка вчителів технологій до навчання школярів художньої обробки деревини виявляється неадекватною вимогам сучасної школи. Помилково стверджувати, що до цього часу зазначена проблема знаходилася поза увагою вітчизняних (Ю. Бєлова, А. Бровченко, Л. Гарбузенко, О. Гевко, Н. Знамеровська, Н. Кардаш, В. Кузьменко, Ю. Кузьменко, М. Курач, Л. Оршанський, О. Пискун, Л. Плазовська, А. Плуток, Б. Прокопович, Г. Разумна, Л. Пташник, Л. Савка, О. Сидоренко, В. Сирота, Т. Сиротенко, В. Титаренко, А. Цина та ін.) та зарубіжних науковців (В. Белов, Н. Білоцерковська, В. Богданов, С. Брагіна, Р. Ібрагімова, Л. Калинин, І. Козлов, Р. Ломоносов, І. Макаровська, В. Максимович, А. Переверзєв, Н. Пучкова, К. Скворцов, М. Соколов, В. Строков, О. Тарасова, І. Шовгурова та ін.), однак недостатня розробленість у педагогічній теорії та низький рівень науково-

методичного супроводу навчання студентів саме художньої обробки деревини зумовлює потребу вдосконалення змісту і розробки методичних рекомендацій щодо його реалізації в умовах педагогічного ВНЗ.

Отже, аналіз теорії та практики дозволив з'ясувати, що проблемі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини не приділялося належної уваги. Звідси можна стверджувати, що вдосконалення змісту та методики навчання студентів художньої обробки деревини є актуальною науковою проблемою, яка потребує всебічного і ґрунтовного дослідження. Усе вище викладене уможливило окреслення таких суперечностей:

1) на соціально-педагогічному рівні – між зростаючою потребою суспільства у формуванні компетентного, творчого вчителя технологій з високим рівнем національної самосвідомості, здатного конкурувати на вітчизняному та зарубіжному ринках освітніх послуг, та сучасними реаліями професійно-педагогічної підготовки студентів за напрямом „Технологічна освіта" у педагогічному ВНЗ;

2) на науково-теоретичному рівні – між необхідністю створення науково-обґрунтованої моделі професійно-педагогічної підготовки студентів у галузі художньої обробки деревини та недостатньою теоретичною розробленістю її функціональної структури, інтегративного змісту і цілісних зв'язків між її окремими компонентами;

3) на науково-методичному рівні – між об'єктивною потребою в якісній підготовці майбутніх учителів технологій до організації творчої художньо-трудової діяльності школярів та недостатньою розробленістю змістового наповнення і навчально-методичного інструментарію досліджуваної проблеми.

Подолання зазначених суперечностей передбачає:

– обґрунтування теоретико-методичних засад професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художнього деревообробництва;

– відбір інтегрованого змісту навчання студентів художньому проектуванню та технологіям виготовлення декоративно-ужиткових виробів з деревини, а також методики організації художньо-трудової діяльності школярів у загальноосвітніх школах та позашкільних навчально-виховних закладах;

– розробку структурно-функціональної моделі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини та методики, здатної її реалізувати в умовах навчально-виховного середовища педагогічного ВНЗ.

Виявлена соціально-педагогічна важливість проблеми професійно-педагогічної підготовки вчителів технологій у галузі художньої обробки деревини, недостатній рівень її науково-теоретичної та методичної розробки, невизначеність шляхів подолання виявлених суперечностей зумовили вибір **теми дисертаційного дослідження** „Методика навчання художньої обробки деревини майбутніх учителів технологій".

Зв'язок теми роботи з науковими планами та програмами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідницьких робіт і є складовою наукових тем Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова „Зміст освіти, форми, методи і засоби фахової підготовки учителів технологій" (протокол № 5 від 28 травня 2008 р.; 0108U001733) та Дрогобицького

державного педагогічного університету імені Івана Франка „Теоретичні та організаційно-методичні засади художньо-трудової підготовки майбутніх учителів" (протокол № 13 від 16.11.2009 р., 0108U009144). Тема дисертаційного дослідження затверджена вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 9 від 19. 05. 2011 р.) й узгоджена в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 7 від 27.09.2011 р.).

Мета дослідження – розробити й обґрунтувати методику навчання художньої обробки деревини майбутніх учителів технологій та дослідити її ефективність в умовах навчально-виховного середовища педагогічного ВНЗ.

Мета дослідження зумовила постановку таких **завдань:**

1. Здійснити ретроспективний аналіз та з'ясувати передумови, стан і чинники художньо-трудової підготовки вчителів для національної школи.

2. Розробити структурно-функціональну модель професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини.

3. Теоретично обґрунтувати й апробувати зміст і методику навчання художньої обробки деревини майбутніх учителів технологій.

4. Провести дослідно-експериментальну перевірку елементів структурно-функціональної моделі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини та ефективність методики її реалізації.

Об'єктом дослідження – художньо-трудова підготовка студентів у педагогічних вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – зміст і методика навчання художньої обробки деревини майбутніх учителів технологій.

Теоретико-методологічною основою дослідження є: базові принципи теорії наукового пізнання; філософські положення теорії про діалектичну єдність загального й одиничного, загальнолюдського і національного, взаємодії естетики та технології; концепція моделювання складних педагогічних об'єктів і процесів; інтеграційний підхід, який зумовлює необхідність використання теоретичних положень різних наукових галузей – гуманітарної, природничо-математичної, психолого-педагогічної, художньо-естетичної, загальнотехнічної, проектно-технологічної та ін.; теорії і концепції модернізації системи національної освіти та виховання (В. Андрущенко, С. Гончаренко, В. Бех, Г. Бордовський, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кравець, В. Кремень, С. Кримський, В. Кузь, В. Лозова, В. Мадзігон, Н. Ничкало, О. Савченко, О. Сухомлинська, Г. Троцко та ін.); положення теорії професійно-педагогічної підготовки вчителів технологій (П. Атутов, С. Батишев, Р. Гуревич, Й. Гушулей, В. Гусєв, О. Коберник, М. Корець, В. Поляков, В. Сидоренко, В. Стешенко, Г. Терещук, С. Ткачук, О. Торубара, Д. Тхоржевський та ін.); теоретичні засади художньо-трудової підготовки учнівської та студентської молоді (Є. Антонович, В. Бадасв, В. Бойчук, М. Курач, Д. Лєбєдєв, Р. Ломоносов, Л. Орщанський, Б. Прокопович, В. Радкевич, Т. Сиротенко, Д. Скільський, І. Савчук, М. Соколов, В. Тименко, В. Титаренко, А. Хворостов, Т. Шпікалова та ін.); нормативно-правові документи з проблематики дослідження – закони України „Про освіту", „Про загальну середню освіту", „Про вищу освіту", Національна доктрина розвитку освіти, Державні

програми „Освіта" (Україна XXI століття) та „Вчитель", Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір, Державний стандарт базової і повної середньої освіти (освітня галузь „Технології") та Державний галузевий стандарт напряму підготовки „Технологічна освіта".

Для розв'язання поставлених завдань були використані такі **методи дослідження**:

1) аналітичні (аналіз і синтез філософських, культурологічних, соціологічних, психологічних, педагогічних, техніко-технологічних наукових знань, навчальних і методичних видань, програмних і нормативних матеріалів з проблем професійної підготовки вчителів технологій) – для з'ясування сутності основних дефініцій, виявлення в теорії і практиці сучасного стану художньо-трудової підготовки студентів в педагогічних ВНЗ;

2) прогностичні (моделювання, експертні оцінки, узагальнення незалежних характеристик та ін.) – з метою обґрунтування структурно-функціональної моделі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій з художньої обробки деревини, відбору відповідного змісту та розробки методики навчання;

3) діагностичні (бесіди, інтерв'ю, анкетування, тестування, комплексні контрольні роботи та ін.) – з метою вивчення рівня підготовленості студентів до створення проектів та виготовлення декоративно-ужиткових виробів з дерева, а також організації творчої художньо-трудової діяльності школярів;

4) педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) – для перевірки дієвості моделі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій з художньої обробки деревини та ефективності авторської методики;

5) статистичної й аналітичної обробки даних – з метою доведення достовірності та доцільності впровадження моделі, підтвердження ефективності запропонованої методики, якісного аналізу й узагальнення результатів художньо-трудової підготовки майбутніх учителів технологій.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка та Кременецькому обласному гуманітарно-педагогічному інституті імені Тараса Шевченка. Окремі складові методики навчання управління професійно-педагогічною підготовкою студентів у галузі художньої обробки деревини уточнювалися в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Комунальному закладі Львівської обласної ради „Бродівський педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича".

На різних етапах експериментального дослідження впродовж 2009 – 2013 рр. брало участь 427 студентів і викладачів, учителів технологій загальноосвітніх шкіл та керівників художньо-прикладних гуртків і студій позашкільних навчально-виховних закладів Львівщини та Тернопільщини.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження:

– *вперше* систематизовано й узагальнено теоретичний і практичний досвід художньо-трудової підготовки студентів у педагогічних ВНЗ; науково обґрунтовано й

упроваджено структурно-функціональну модель професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини, яка містить такі елементи: мету та завдання; етапи (пропедевтичний, проектно-технологічний; процесуальний та методичний); дидактичне середовище (зміст, методи та засоби навчання); компоненти (мотиваційний, когнітивний, процесуальний, оцінно-рефлексивний); критерії, показники та рівні; розроблено комплексну методику управління професійно-педагогічною підготовкою студентів у галузі художньої обробки деревини;

– *визначено* інтегративний характер змісту професійно-педагогічної підготовки вчителів технологій з художньої обробки деревини, який містить психолого-педагогічний, художньо-естетичний, проектно-технологічний та методичний аспекти;

– *подальшого розвитку* набула методика діагностування рівня готовності майбутніх учителів технологій до здійснення художньо-проектної, техніко-технологічної й організаційно-методичної діяльності в умовах загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці навчально-методичного інструментарію, який містить такі складові:

– удосконалений зміст навчання студентів художньої обробки деревини, побудований на інтегративній основі (модулі і теми інваріантних навчальних дисциплін; структура технологічної і педагогічних практик);

– програма спецкурсу „Технології художньої обробки деревини та методика їх навчання" і рекомендації викладачам щодо її впровадження;

– методичні поради щодо створення дидактичного середовища, оптимального для забезпечення якісної професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини.

Теоретичні положення та результати експериментальної роботи можуть бути використані для подальших педагогічних досліджень, при укладанні навчальних програм і методичних рекомендацій, написанні підручників та навчальних посібників з традиційних і сучасних видів художнього деревообробництва, розробці лекційних курсів та практичних занять, підготовці студентами курсових, дипломних і магістерських робіт, проведенні науково-методичних семінарів та занять системи підвищення кваліфікації викладачів з декоративно-ужиткового мистецтва в умовах педагогічних ВНЗ та інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 1378 від 10.09.2012 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 11.04 – 33 від 03.10.2012 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 2520/01 від 26.09.2012 р.), Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка (довідка № 05-16/1 від 12.10.2012 р.), Комунального закладу Львівської обласної ради „Бродівський педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича" (довідка № 181 від 25.09.2012 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри методики трудового і професійного навчання та декоративно-ужиткового мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, кафедри теорії та методики технологічної освіти Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка (2009 – 2013 рр.), а також доповідалися на науково-практичних конференціях та науково-методичних семінарах різного рангу:

– *міжнародних:* „Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи" (Хмельницький, 2011); „Досвід і проблеми підготовки вчителів технологій" (Глухів, 2011); „Проблеми та перспективи технологічної освіти" (Кременець, 2011); „Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми (Вінниця, 2012).

– *Всеукраїнських:* „Проблеми та перспективи розвитку інженерно-педагогічної освіти" (Бердянськ, 2010); „Основні напрямки реформування технологічної та професійно-технічної освіти" (Київ, 2011); „Проектна технологія: теорія, історія, практика" (Умань, 2012); „Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти" (Тернопіль, 2011); „Проблеми компетентнісного підходу у підготовці майбутніх вчителів: проблеми та перспективи" (Кривий Ріг, 2012); „Інновації в підготовці фахівців технологічної, професійної освіти та готельно-ресторанного бізнесу" (Херсон, 2012); „Проблеми трудової і професійної підготовки XXI століття" (Слов'янськ, 2012).

Публікації. Матеріали дисертаційного дослідження викладено в 12 публікаціях автора, з них 9 – у фахових наукових виданнях.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків на 92 сторінках і списку використаних джерел – 269 найменувань. Загальний обсяг становить 312 сторінок друкованого тексту, з яких 191 сторінка основного тексту. Робота містить 51 рисунок і 24 таблиці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, з'ясовано її місце й проаналізовано загальний стан розробленості у теорії та практиці художньо-трудової підготовки майбутніх учителів технологій, визначено об'єкт, предмет, мету й основні завдання дослідження, викладено вихідні методологічні і теоретичні положення та методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичну значущість роботи, наведено відомості про апробацію і впровадження результатів дослідження.

У першому розділі – **„Теоретичні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини"** – здійснений ретроспективний аналіз навчання декоративно-ужиткового мистецтва у педагогічній традиції, зокрема з'ясовані особливості становлення вітчизняної системи художньо-промислової освіти (II полов. XIX ст. – 1939 р.) та стан професійно-педагогічної підготовки у галузі декоративно-ужиткового мистецтва (1950-і рр. – поч. XXI ст.);

розкритий культурно-освітній та виховний потенціали художньої обробки деревини як традиційного виду українського народного мистецтва.

Аналіз літературних джерел дозволив з'ясувати, що становлення і розвиток художньо-промислової освіти, використання декоративно-ужиткового мистецтва у навчальному процесі загальноосвітніх шкіл та підготовка для цієї сфери педагогів залежали від політичних і соціокультурних змін, які відбувалися у суспільстві впродовж XIX – XXI ст. Саме соціальні підвалини цього процесу дають підстави виділити характерні **етапи** становлення і розвитку загальної та професійної художньо-трудової підготовки молоді в Україні:

Перший етап (50 – 70 рр. XIX ст.) – пов'язаний з розвитком загальноєвропейського руху „Мистецтво і ремесло" та процесом заснування перших державних художньо-промислових шкіл або шкіл такого ж типу, організованих за приватної ініціативи. Найхарактернішими його ознаками було співіснування та тісна співпраця художньо-промислових шкіл і найбільших європейських художньо-промислових музеїв, організація масштабних виставок декоративно-ужиткових виробів, зацікавленість окремими громадськими інституціями процесом відродження традиційного народного мистецтва.

Другий етап (80-і рр. XIX ст. – початок XX ст.) – характеризується інтенсивним розвитком художньо-промислового шкільництва, який охопив усі сфери соціокультурного життя суспільства. Цей важливий етап можна розділити на такі *періоди*:

1) 1873 – 1877 р. – початок планомірної діяльності з відродження місцевих ремесел та промислів; орієнтація промислових шкіл на творчий напрям – оволодіння традиційними технологіями художнього ремесела;

2) 1878 – 1886 рр. – спрямування діяльності новостворених художньо-промислових шкіл на популяризацію та розвиток традиційних ремесел і промислів, їх глибоке мистецьке вивчення та постановка на технологічну основу;

3) 1886 – 1902 рр. – переорієнтація завдань і цілей художньо-промислового шкільництва на розвиток фабрично-заводської промисловості, зародження системи дизайн-освіти з метою підготовки художників-проектувальників для промисловості та будівництва;

4) 1902 – 1914 рр. – піднесення активності у діяльності художньо-промислових шкіл з одночасним підвищенням авторитету та соціального статусу; різке зростання кількості такого типу шкіл, їх організаційно-структурне урізноманітнення з метою підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня;

5) 1914 – 1920 рр. – занепад художньо-промислового шкільництва у зв'язку з початком Першої світової війни та низкою громадянських конфліктів.

Третій етап (початок 20-х рр. XX ст. – 1939 рр.) – позначений різноманітністю підходів і напрямів, а напружена діяльність з відродження художньо-промислового шкільництва набрала обрисів єдиної цілісної культурно-освітньої системи, яка мала вивести мистецько-ремісничий рух на якісно новий рівень, однак Друга світова війна загальмувала цей процес, який так повністю і не відновився до кінця 40-х рр. XX ст.

Четвертий етап (50-і рр. – 1991 р.) – характеризується змінами передовсім в організаційно-виробничій структурі – художні промисли стають складовою нової

галузі народного господарства – художньої промисловості, яка одержала подальший розвиток у вигляді художньо-виробничих об'єднань, покращилася організація підготовки кадрів у навчальних закладах художньо-промислового профілю. Водночас провадиться активна науково-дослідницька робота, спрямована на вивчення впливу декоративно-ужиткового мистецтва на виховання і розвиток підростаючого покоління; у практику загальноосвітньої школи впроваджуються основи декоративно-ужиткового мистецтва (у межах навчальних предметів „Образотворче мистецтво" та „Трудове навчання"); активізується діяльність технічних, художньо-прикладних гуртків і студій художньо-естетичного розвитку; здійснюється цілеспрямована професійна орієнтація учнів шкіл, розташованих в центрах народних художніх промислів на цей вид майбутньої професійної діяльності; виникає нагальна потреба впровадження художньо-трудової підготовки майбутніх учителів у педагогічних ВНЗ.

П'ятий етап (1991 р. – початок XXI ст.) – відродження, збереження та розвиток народних художніх ремесел і промислів стають пріоритетними завданнями молодої держави; активізується професійна підготовка у навчальних закладах художньо-промислового профілю; неухильно зростає кількість дисертацій з проблем упровадження декоративно-ужиткового мистецтва в школі та ВНЗ; у типових шкільних програмах з трудового навчання (1996, 1999, 2005, 2010; 2012 рр.) важливе місце займає вивчення художніх ремесел; з'являється низка навчально-виховних закладів нового типу (школи народних ремесел, етнографічні і фольклорні центри та ін.), в яких учнів навчають різних видів декоративно-ужиткового мистецтва; у педагогічних ВНЗ популярними стають нові спеціалізації („Декоративно-ужиткове мистецтво", „Етнодизайн", „Прикладна і технічна творчість" та ін.), спрямовані на фахову художньо-трудову підготовку майбутніх учителів технологій.

Одним із напрямів професійно-педагогічної підготовки вчителів технологій є вивчення основ художнього деревообробництва. З'ясовано, що художня обробка деревини, будучи традиційним видом художньо-практичної діяльності українців, має високу духовно-матеріальну цінність та є важливим засобом виховання і творчого розвитку особистості. Аналіз мистецтвознавчої літератури (О. Болюк, М. Гнатюк, В. Клапчук, М. Станкевич, Ю. Юсипчук та ін.) показав, що для цього виду вітчизняного декоративно-ужиткового мистецтва характерні п'ять історичних етапів розвитку:

– *перший етап* (X – XIII ст.) характеризується закладанням мистецьких засад деревообробництва, що ґрунтуються на давньослов'янській художній традиції;

– *другий етап* (XIV – перша половина XVI ст.) позначений активним розвитком різноманітних ремісничих цехів, зокрема й деревообробного, а зв'язки з країнами Західної Європи стимулюють внесення нових мотивів у декор – елементів готики, тому в оформленні художніх виробів з дерева утверджується тригранно-виїмчасте різьблення;

– *на третьому етапі* (друга половина XVI – перша половина XVII ст.) у цехове виробництво проникають стилістичні елементи Ренесансу, а звідси – повернення до традицій і концепцій античності втілюються у реалістичній скульптурній пластиці;

– *на четвертому етапі* (друга половина XVII – XIX ст.) у мануфактурне виробництво на зміну Ренесансу приходить бароко – динамічний, багатий стиль, що вирізнявся гармонійністю античних пропорцій та пишним різьбленням;

– *на п'ятому етапі* (XX – початок XXI ст.) художнє деревообробництво, зокрема меблярство та виготовлення виробів побутового призначення дедалі більше зазнають впливу міської культури та стилю модерн, а характерною рисою стають легкість у запозиченні різноманітних форм, прийомів, художніх ідей, здатність народних умільців паралельно працювати в різних галузях, жанрах, стилістичних напрямах.

Зроблено висновок, що високе мистецтво художньої обробки деревини знаходить своє втілення в різноманітних способах виготовлення дерев'яних виробів та їх орнаментального оздоблення. У художньому деревообробництві за допомогою одних технічних засобів і прийомів створюється функціональна форма виробів (формотворчі техніки: видовбування, вирізування, виточування, столярство, бондарство, плетіння та ін.), інші – мають декоративне спрямування і завершують, переважно, зовнішнє художнє оформлення (декоративні техніки: різьблення, інкрустація, інтарсія, маркетрі, випалювання, розпис та ін.).

Виявлено, що нині не ведеться системної та цілеспрямованої роботи з організації занять художньою обробкою деревини, що зумовлено низкою причин: наявністю у вчителів-практиків поверхових знань у досліджуваній галузі, передовсім художньо-проектних, техніко-технологічних і методичних; недостатнім рівнем практичної підготовки у царині проектування та виготовлення декоративно-ужиткових виробів з дерева; відсутністю вмінь здійснювати моніторинг творчої художньо-трудової діяльності учнів; небажанням педагогів займатися самоосвітою, підвищенням своєї кваліфікації, розвитком професійної компетентності тощо. Тому реальний рівень підготовки майбутніх учителів технологій до організації творчої художньо-трудової діяльності учнів у галузі деревообробництва можна вважати таким, що недостатньою мірою відповідає сучасним вимогам, регламентованим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти.

У другому розділі – **„Зміст і методика навчання художньої обробки деревини майбутніх учителів технологій"** – запропоновано структурно-функціональну модель професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини; здійснено проектування змісту навчання студентів та методики викладання художньої обробки деревини в школі; запропонована система методичного управління професійно-педагогічною підготовкою майбутніх учителів технологій у досліджуваній галузі.

З урахуванням даних емпіричних досліджень попередників, а також результатів констатувального етапу педагогічного експерименту обґрунтовано структурно-функціональну модель професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини (див. рис. 1), яка містить такі елементи: 1) мету та завдання; 2) етапи (пропедевтичний, художньо-проектний, техніко-технологічний; процесуальний та методичний); 3) дидактичне середовище: зміст навчання (модулі та теми інваріантних дисциплін; спецкурс; технологічна і педагогічна практики); методи, форми організації та засоби навчання; 4) компоненти (мотиваційний, когнітивний, процесуальний, оцінно-рефлексивний); 5) критерії, показники та рівні.

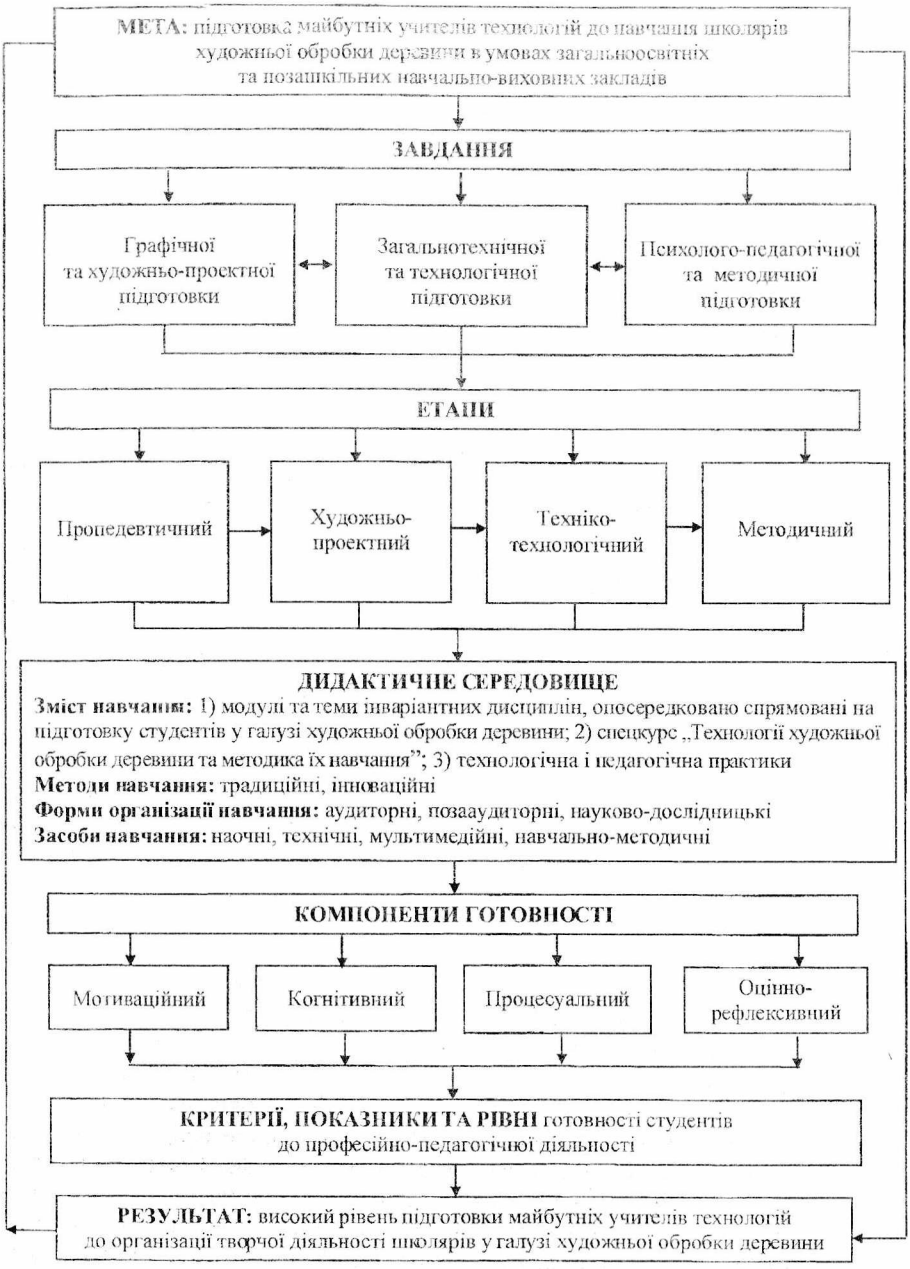

Рис. 1. Структурно-функціональна модель професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини

Дослідженням встановлено, що на професійно-педагогічну підготовку вчителя технологій у галузі художньої обробки деревини безпосередньо впливає зміст навчального матеріалу з окремих програмних модулів і тем інваріантних навчальних дисциплін. У процесі структурування відібраного змісту навчального матеріалу, між інваріантними навчальними дисциплінами виявлені та класифіковані інтеграційні зв'язки, проаналізовані основні взаємодіючі компоненти (модулі та теми) за специфічними ознаками і спрямованістю на професійно-педагогічну підготовку студентів у галузі художнього деревообробництва.

З'ясувавши вплив структури та змісту навчання на професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів технологій, запропоновано на основі міждисциплінарної інтеграції створити дидактичний комплекс, який містить: 1) модулі та теми інваріантних навчальних дисциплін, опосередковано спрямовані на підготовку студентів у галузі художньої обробки деревини; 2) спецкурс „Технології художньої обробки деревини та методика їх навчання"; 3) програми технологічної і педагогічних практик, що враховують особливості організації процесу художнього деревообробництва.

Проведений аналіз стану професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини зумовив необхідність розробки й упровадження авторського спецкурсу „Технології художньої обробки деревини та методика їх навчання", який будучи складовою процесуальної і методичної підготовки, спрямований на розвиток у студентів професійно-педагогічних знань й умінь, що дозволяють організовувати творчий художньо-трудовий процес у навчально-виховних закладах. Зміст спецкурсу розрахований на здійснення системоутворювальної ролі відповідно з виділеними й розкритими у процесі наукового пошуку аспектами професійно-педагогічної готовності майбутніх учителів технологій до організації творчої художньо-трудової діяльності школярів. На вивчення двох модулів спецкурсу – „Технології художнього деревообробництва" та „Методика навчання художньої обробки деревини" – передбачено 4 кредити (162 год.).

Ефективність здійснення професійно-педагогічної підготовки студентів у галузі художньої обробки деревини забезпечується цілеспрямованим методичним управлінням технологією моделюючого навчання, яке створює реальні умови для прояву творчої активності й ініціативності, сприяє встановленню педагогічної взаємодії та самоактуалізації особистості кожного майбутнього педагога.

З'ясовано місце методичного управління у процесі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини та роль суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії викладача та студентів як системоутворювального складника цього процесу. Встановлено, що методичне управління професійно-педагогічною підготовкою студентів у галузі художньої обробки деревини передбачає доцільний відбір форм організації, методів та засобів навчання. У процесі художньо-трудової підготовки студентів здебільшого використовуються методи навчання,

зорієнтовані на класифікацію за домінуючими джерелами знань, зокрема: словесні, наочні, практичні, логічні, ігрові, імітаційні, однак, як підтвердили результати дослідження, найефективнішим є проектно-технологічний метод.

Проектно-технологічна діяльність студентів у галузі художньої обробки деревини передбачає виконання чотирьох основних етапів та восьми послідовних стадій проектування та виготовлення декоративно-ужиткових виробів: 1) організаційно-підготовчий – розробка технічного завдання (вибір і затвердження теми); виконання клаузур; 2) художньо-конструкторський – розробка ескіз-ідеї; розробка завершального ескізу проекту; 3) технологічний – робоче проектування; реалізація проекту в матеріалі; 4) завершальний – захист проекту та готового декоративно-ужиткового виробу; оцінювання проекту.

У третьому розділі – **„Організація і результати експериментального дослідження"** – запропонована програма експериментального дослідження, яка містить завдання, етапи, методику проведення та засоби діагностування; проаналізовані й узагальнені результати етапів дослідно-експериментальної роботи, сформульовані висновки та розроблені методичні рекомендації викладачам, які здійснюють професійно-педагогічну підготовку студентів у галузі художньої обробки деревини.

Експериментальне дослідження процесу професійно-педагогічної підготовки студентів у галузі художньої обробки деревини передбачало всебічне вивчення за допомогою наукових методів цього педагогічного явища з метою отримання максимально ефективних результатів, а також переконливо доведених і корисних для педагогічної науки та практики узагальнень та висновків. З цією метою була розроблена програма дослідно-експериментального дослідження, яка виконувала стрижневу роль, регламентуючи етапи підготовки, організації та проведення педагогічного експерименту, зумовлювала її змістово-смислову цінність й забезпечувала якість і надійність отриманих результатів.

Дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка та Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка, а окремі аспекти дослідження уточнювалися в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, комунальному закладі Львівської обласної ради „Бродівський педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича". На різних етапах експериментального дослідження упродовж 2009 – 2013 рр. брало участь 427 студентів і викладачів, учителів технологій загальноосвітніх шкіл та керівників художньо-прикладних гуртків і студій позашкільних навчально-виховних закладів Львівської та Тернопільської областей.

На основі проведеного констатувального та пошукового етапів дослідження, узагальнення накопиченого емпіричного досвіду з організації художньо-трудової діяльності майбутніх учителів технологій, було визначено такі компоненти: 1) мотиваційний (мотивація творчої художньо-трудової

діяльності; мотивація навчально-пізнавальної діяльності; мотивація самоосвіти та самовдосконалення); 2) когнітивний (знання технологій виготовлення традиційних виробів з дерева та технік їх оздоблення – різьблення, інкрустації, випалювання, розпису тощо; знання методики навчання школярів художньої обробки деревини); 3) процесуальний (особистий практичний досвід творчої проектної і технологічної діяльності у галузі художнього деревообробництва; володіння методикою організації художньо-трудової діяльності в умовах школи та позашкільного навчально-виховного закладу); 4) оцінно-рефлексивний (володіння методикою здійснення діагностування навчальних досягнень учнів і самооцінки власної творчої художньо-трудової діяльності), а також критерії та показники оцінювання рівнів готовності майбутніх учителів технологій до професійно-педагогічної діяльності у галузі художнього деревообробництва.

Окремо зупинимося на педагогічному експерименті, в якому брало участь 212 студентів: 108 – у контрольних групах і 104 – в експериментальних. Цей етап дослідно-експериментальної роботи спрямовувався на розв'язання таких завдань: 1) встановлення початкового рівня готовності майбутніх учителів технологій до професійно-педагогічної діяльності у галузі художньої обробки деревини на основі вхідного діагностування; 2) дослідження впливу інтегрованого змісту інваріантних навчальних дисциплін і спецкурсу „Технології художньої обробки деревини та методика їх навчання" на формування професійно-педагогічної готовності студентів; 3) перевірка ефективності комплексної методики управління професійно-педагогічною підготовкою студентів у галузі художньої обробки деревини.

Під час апробації інтегративної складової змісту професійно-педагогічної підготовки студентів (дидактичного комплексу інваріантних і варіативних дисциплін та спецкурсу) здійснювалася поетапна перевірка рівнів готовності майбутніх учителів технологій до організації художньо-трудової діяльності учнів в умовах в умовах школи та позашкільного навчально-виховного закладу. На основі статистичних розрахунків змін показників готовності були визначені відповідні рівні, що дозволило об'єктивно оцінити мотиваційну спрямованість на творчу діяльність у галузі художньої обробки деревини, знання й особистий практичний досвід творчої проектно-технологічної діяльності та методики її організації у шкільних навчальних майстернях, а головне – рефлексивну здатність студентів оцінити власну творчу художньо-трудову діяльність та педагогічні здібності.

Результати дослідження дозволяють констатувати, що у студентів експериментальних груп рівень теоретичних знань з психолого-педагогічних курсів і методики навчання художнього деревообробництва зріс на 14,6 %. Особистий практичний досвід проектно-технологічної діяльності збільшився у межах 18 %, а мотивація професійно-педагогічної діяльності у галузі художньої обробки деревини підвищилася на 13,8 %. Якість теоретичної підготовки студентів експериментальних груп з інваріантних дисциплін дидактичного комплексу була оцінена у межах 3,9 балів, а практичної – у межах 4,3 балів, натомість у контрольних групах вона становила 3,75 балів та 3,9 балів

відповідно. Освоїли навчальний матеріал, винесений на дослідно-експериментальну перевірку, з оцінками „відмінно" і „добре" 62,5 % студентів експериментальних груп. Високий рівень сформованості умінь проектування і технології виготовлення декоративно-ужиткових виробів з дерева, а також методики організації художньо-трудової діяльності учнів у цій галузі загалом продемонстрували 70,3 % студентів. Навчальним матеріалом спеціального курсу „Технології художньої обробки деревини та методика їх навчання" з оцінками „добре" і „відмінно" оволоділи 59,9 % студентів, а рівень професійно-педагогічної підготовки у галузі художнього деревообробництва у студентів експериментальних груп зріс з 3,2 балів до 4 балів, тобто у межах 16 %.

Візуально порівняльні показники рівнів сформованості компонентів готовності студентів експериментальних груп до професійно-педагогічної діяльності у галузі художньої обробки деревини на початку та наприкінці експерименту представлені на рис. 2.

Рис. 2. Порівняльні показники рівнів сформованості компонентів готовності студентів експериментальних груп до професійно-педагогічної діяльності у галузі художньої обробки деревини

Відомо, що педагогічні вимірювання, виконані за допомогою різних анкет, тестів, контрольних завдань та ін., супроводжуються певною похибкою, зумовленою недосконалістю діагностичного інструментарію й іншими обставинами, пов'язаними з перебігом та умовами проведення цих вимірювань. Звідси, можна говорити про ймовірнісний характер педагогічного дослідження, тому було важливо довести статистичну достовірність (значущість) отриманих даних. З цією метою нами використовувався непараметричний критерій Пірсона (χ^2). За допомогою цього критерію була перевірена гіпотеза про рівність ймовірностей посідання студентами „високого", „достатнього", „середнього" та „низького" рівнів за визначеними показниками мотиваційного, когнітивного, процесуального й оцінно-рефлективного компонентів готовності студентів експериментальних груп до професійно-педагогічної діяльності у галузі художньої обробки деревини на початку та наприкінці експерименту. З імовірністю 0,99 були отримані такі дані: на початку педагогічного

експерименту $T_{спост} > T_{крит}$ (11,95 > 11,46), наприкінці – $T_{спост} > T_{крит}$ (11,88 > 11,34). Оскільки отримані значення були більшими за табличні, то нульова гіпотеза була заперечена, а прийнята альтернативна, яка підтвердила ефективність і дієвість структурно-функціональної моделі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини.

За результатами дисертаційного дослідження зроблені такі **висновки**:

1. Ґрунтовний аналіз мистецтвознавчої, психолого-педагогічної та методичної літератури з теми дослідження виявив актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів технологій до організації творчої діяльності школярів у галузі декоративно-ужиткового мистецтва, а також недостатній рівень розробленості теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо відповідної професійно-педагогічної підготовки студентів у галузі художньої обробки деревини.

Вивчення літературних джерел дало змогу здійснити глибокий ретроспективний аналіз навчання декоративно-ужиткового мистецтва у педагогічній традиції, зокрема: виділити характерні етапи становлення вітчизняної системи художньо-промислової освіти; розкрити особливості професійно-педагогічної підготовки студентів у галузі декоративно-ужиткового мистецтва; визначити історичні етапи, культурно-освітній та виховний потенціали найпопулярнішого виду цього мистецтва – художнього деревообробництва.

Аналіз освітянської практики дозволив з'ясувати, що нині спостерігається неухильне зростання інтересу до викладання декоративно-ужиткового мистецтва у школах і позашкільних навчально-виховних закладах, розширюється коло науково-педагогічних досліджень, присвячених використанню цього виду мистецтва в навчально-виховному процесі, кардинально змінюється ставлення до викладання народних художніх ремесел, урізноманітнюються завдання, зміст і якість проведення занять з проектування та виготовлення декоративно-ужиткових виробів. З іншого боку, розвиток декоративно-ужиткового мистецтва неухильно впливає на динаміку зростання потенціалу вітчизняної художньої промисловості, а його підґрунтя закладається саме в школі, де творчий вчитель технологій є носієм і збирачем традицій художніх ремесел регіону, активним популяризатором народного декоративно-ужиткового мистецтва українців.

Отже, підтверджена потреба в нових підходах до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини: зміні цілей і завдань, удосконаленні структури та змісту навчальних дисциплін, упровадженні традиційних й інноваційних форм організації, методів, прийомів і засобів навчання, використанні сучасних інформаційних технологій тощо.

2. Використання прогностичних методів дослідження уможливило розробку структурно-функціональної моделі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини, яка містить такі основні

елементи: 1) мету та завдання; 2) етапи (пропедевтичний, художньо-проектний, техніко-технологічний; процесуальний та методичний); 3) дидактичне середовище: зміст навчання (модулі та теми інваріантних дисциплін; спецкурс; технологічна і педагогічна практики); методи, форми організації та засоби навчання; 4) компоненти (мотиваційний, когнітивний, процесуальний, оцінно-рефлексивний); 5) критерії, показники та рівні.

3. На основі інтегративного підходу здійснено проектування змісту підготовки майбутніх учителів технологій до організації творчої діяльності школярів у галузі художньої обробки деревини. У процесі структурування змісту навчального матеріалу, між інваріантними та варіативними дисциплінами, різними видами практик виявлені і класифіковані інтеграційні зв'язки, проаналізовані основні взаємодіючі компоненти (модулі та теми) за специфічними ознаками та спрямованістю на професійно-педагогічну підготовку вчителя технологій. Необхідність підвищення рівня знань й умінь студентів у галузі художньої обробки деревини зумовила розробку авторського спецкурсу, який містить два взаємопов'язані модулі: 1) технології художнього деревообробництва; 2) методику навчання художньої обробки деревини. У процесі дослідження виявлена необхідність його вивчення у шостому семестрі після або синхронно з технологічним практикумом і навчальними дисциплінами психолого-педагогічного та методичного циклів.

Вияснено, що ефективність здійснення професійно-педагогічної підготовки студентів у галузі художньої обробки деревини забезпечується цілеспрямованим методичним управлінням технологією моделюючого навчання, яке створює реальні умови для прояву творчої активності й ініціативності, сприяє встановленню педагогічної взаємодії та самоактуалізації особистості кожного майбутнього педагога. Визначено місце методичного управління у процесі професійно-педагогічної підготовки студентів, з'ясована роль суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії викладача та студентів, здійснений доцільний відбір форм організації, методів і засобів навчання з акцентуванням на проектно-технологічну діяльність.

4. Результати констатувального та пошукового етапів дослідження дозволили визначити компоненти готовності майбутніх учителів технологій до організації творчої діяльності учнів у галузі художньої обробки деревини (мотиваційний, когнітивний, процесуальний, оцінно-рефлексивний), а також критерії та показники оцінювання рівнів професійно-педагогічної підготовки студентів. Дані формувального етапу педагогічного експерименту підтвердили ефективність розробленого змісту та методичних рекомендацій порівняно з традиційною професійно-педагогічною підготовкою студентів у галузі художньої обробки деревини, про що свідчать узагальнені статистичні дані: 1) рівень теоретичних знань психолого-педагогічних дисциплін, методики навчання технологій, зокрема виготовлення декоративно-ужиткових виробів з деревини, підвищився на 14,6 %; 2) особистий практичний досвід художньо-проектної та техніко-технологічної діяльності зріс у межах 18 %, а мотивація – збільшилася на 13,8 %.

Наукове дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій і засвідчує необхідність її подальшої розробки за такими перспективними напрямами: культурно-освітній потенціал інших видів декоративно-ужиткового мистецтва та дидактично обґрунтований відбір об'єктів творчої діяльності; формування професійно значущих якостей та ціннісних орієнтацій студентів у процесі творчої художньо-трудової діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

Статті у фахових виданнях:

1. Цісарук В. Ю. Формування у майбутніх вчителів трудового навчання умінь і навичок роботи з електроінструментами у процесі вивчення курсу „Художня обробка деревини" / В. Ю. Цісарук // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету: Педагогічні науки. – Бердянськ, 2010. – № 2. – С. 212 – 215.

2. **Цісарук В. Ю.** Перспективність вивчення художньої обробки матеріалів майбутніми вчителями трудового навчання / В. Ю. Цісарук // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2011. – № 4. – С. 47 – 48.

3. **Цісарук В. Ю.** Ретроспективний аналіз та сучасний стан фахової художньо-трудової підготовки студентів у навчальних закладах Галичини / В. Ю. Цісарук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2011. – № 3. – С. 147 – 153.

4. **Цісарук В. Ю.** Аналіз основних напрямків професійно-педагогічної підготовки в галузі декоративно-ужиткового мистецтва (1950-і рр. – початок XXI ст.) / В. Ю. Цісарук // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія „Педагогіка. Соціальна робота". – 2011. – № 23. – С. 198 – 201.

5. **Цісарук В. Ю.** Стан та структура готовності вчителів технологій до навчання школярів мистецтву художньої обробки деревини / В. Ю. Цісарук // Педагогіка вищої та середньої школи. – Кривий Ріг, 2012. – № 36. – С. 320 – 327.

6. **Цісарук В. Ю.** Проектування змісту професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини / В. Ю. Цісарук // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія „Педагогіка. Соціальна робота". – 2012. – № 24. – С. 191 – 194.

7. **Цісарук В. Ю.** Сучасна морфологія і стилізація у культурно-освітньому і виховному потенціалі художньої обробки деревини / В. Ю. Цісарук // Збірник наукових праць Глухівського національного педагогічного університету: Педагогічні науки. – Глухів, 2012. С. 63 – 67.

8. **Цісарук В. Ю.** Методичне управління професійно-педагогічною підготовкою студентів у галузі художньої обробки деревини / В. Ю. Цісарук // Проблеми трудової і професійної підготовки : наук.-метод. зб. – В 3 т. – Слов'янськ: СДПУ, 2012. – Вип. 17. – Т. 1. – С. 148 – 155.

9. **Цісарук В. Ю.** Дослідження процесу підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини / В. Ю. Цісарук // Молодь і ринок: – Дрогобич, 2012. – С. 104 – 109.

Статті в інших наукових виданнях та збірниках матеріалів конференцій:

10. **Цісарук В. Ю.** Розвиток професійно-педагогічної підготовки в галузі декоративно-ужиткового мистецтва на території України (1950 – 1970 рр.) / В. Ю. Цісарук // Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції „Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи", 24-26 жовтня 2011.– Хмельницький: ХНУ, 2011. – С. 363 – 368.

Навчально-методичні посібники:

11. **Цісарук В. Ю.** Технології художньої обробки деревини та методика їх навчання: навчальна програма і рекомендації щодо її реалізації / В. Ю. Цісарук; за заг. ред. проф. Оршанського Л. В. – Кременець : [б.в.], 2010. – 96 с.

12. **Цісарук В.Ю.** Технологія деревообробного ремесла: навчальний посібник / Л. В. Оршанський, М. С. Курач, В. Ю. Цісарук, В. Є. Ясеницький; за заг. ред. Л. В. Оршанського. – Тернопіль: ТзОВ „Терно граф", 2012. – 500 с.; іл. (авт. С. 399 –432) (*Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України).*

АНОТАЦІЯ

Цісарук В. Ю. Методика навчання художньої обробки деревини майбутніх учителів технологій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02. – теорія та методика навчання технологій – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2013.

Дисертація присвячена розробці методики навчання художньої обробки деревини майбутніх учителів технологій. Здійснено ретроспективний аналіз та з'ясовано передумови, стан і чинники художньо-трудової підготовки вчителів для національної школи. Розроблено структурно-функціональну модель професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини, на основі якої розроблено спецкурс „Технології художньої обробки деревини та методика їх навчання". Теоретично обґрунтовано й апробовано зміст і методику навчання художньої обробки деревини майбутніх учителів технологій. Проведена дослідно-експериментальна перевірка елементів структурно-функціональної моделі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів технологій у галузі художньої обробки деревини та ефективність методики її реалізації.

Ключові слова: професійно-педагогічна підготовка, художньо-трудова підготовка, художня обробка деревини, учитель технологій.

АННОТАЦИЯ

Цисарук В. Ю. Методика обучения художественной обработки древесины будущих учителей технологий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения технологиям. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2013.

Диссертация посвящена разработке методики обучения художественной обработки древесины будущих учителей технологий.

Осуществлен ретроспективный анализ обучения видам декоративно-прикладного искусства в педагогической традиции, в частности выяснены особенности становления отечественной системы художественно-промышленного образования и состояние профессионально-педагогической подготовки в области декоративно-прикладного искусства, раскрыт культурно-образовательный и воспитательный потенциалы художественной обработки древесины как традиционного вида украинский народного искусства.

Построена структурно-функциональная модель профессионально-педагогической подготовки будущих учителей технологий в области художественной обработки древесины. Осуществлено проектирование содержания обучения студентов художественной обработке древесины и методики ее преподавания в школе. Предложена эффективная система методического управления профессионально-педагогической подготовкой будущих учителей технологий. Теоретически обоснованы и апробированы содержание и методика обучения будущих учителей технологий художественной обработке древесины.

Обоснована система организации художественно-трудовой деятельности студентов во время выполнения творческих проектов, которая предусматривает выполнение четырех основных этапов и восьми стадий проектирования и изготовления декоративно-прикладных изделий из древесины.

Сформулированы основные закономерности и концептуальные принципы профессионально-педагогической подготовки студентов в области художественной деревообработки. Разработана система объективной оценки учебных достижений студентов.

Проведена опытно-экспериментальная проверка элементов структурно-функциональной модели профессионально-педагогической подготовки будущих учителей технологий в области художественной обработки дерева и доказана эффективность методики ее реализации. Проанализированы и обобщены результаты констатирующего, поискового и формирующего этапов опытно-экспериментальной работы, разработаны методические рекомендации преподавателям, которые осуществляют профессионально-педагогическую подготовку студентов в области художественной обработки древесины.

Ключевые слова: профессионально-педагогическая подготовка, художественно-трудовая подготовка, художественная обработка древесины, учитель технологий.

SUMMARY

Tsisaruk V.Y. Methods of teaching art wood processing technologies of the future teachers. – Manuscript.

The dissertation for completion of a scientific degree of the Candidate of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.02. – Theory and Methods of Educational Technologies.– Dragomanov National Pedagogical University. – Kyiv, 2013.

The thesis is devoted to development methods of teaching future teachers technology of woodworking. The retrospective analysis was done and found prerequisites, and factors artistic work training teachers for the national schools. Powered structural and functional model of vocational teacher training future teachers technology in the field of art of wood, on which developed course The methods of teaching art woodworking future teachers of technology was theoretically tested the contents and . An experimental test of elements of structural - functional model of vocational teacher training future teachers of technology in artistic woodworking techniques was held and effectiveness of its implementation.

Key words: vocational and educational training, art and labor training, art wood processing, technology teacher.

НБ НПУ
100128872

Підписано до друку 15.01.2013 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Time New Roman
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 1,2.
Замовлення № 176. Тираж 120 примірників.

Відруковано у видавничо-поліграфічному центрі Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка
47003, м.Кременець, вул. Ліцейна,1
Email: vc_kogpi@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ТР № 16 від 14.04.2003р.